

(Hoog)begaafde protocol

OBS Prins Claus

Linschoten juli 2017

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Inleiding	3
Visie	3
Doelgroep	3
Signaleren	4
Onderpresteerders.....	4
Onderwijsbehoeften	4
Begeleiding	5
Plusklas	5
Praktische informatie	6
Bijlage I – Kenmerken hoogbegaafdheid	7
Bijlage II – Taxonomie van Bloom	8

Inleiding

In dit protocol wordt beschreven op welke wijze leerlingen van de OBS Prins Claus die behoefte hebben aan meer uitdaging worden ondersteund. Eerst wordt de visie van de OBS Prins Claus op onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen beschreven. Vervolgens wordt beschreven op welke leerlingen dit protocol zich richt. Tot slot wordt beschreven op welke wijze de school er zorg voor draagt dat tegemoet wordt gekomen aan de onderwijsbehoeften van deze leerlingen.

Visie

Kinderen hebben volgens de Wet op primair onderwijs (1981) recht op een ononderbroken leerontwikkeling. Dit houdt in dat de school er voor moet zorgen dat het onderwijs aansluit bij de mogelijkheden en ontwikkelingsbehoeften van de leerling. Voor de gemiddelde leerling wordt deze ononderbroken ontwikkeling gewaarborgd door de doorgaande leerlijnen waarop de methodes gebaseerd zijn. Deze methodes voldoen niet voor (hoog)begaafde leerlingen, daar het leerstofaanbod in deze methodes is afgestemd op de gemiddelde leerling. (Hoog)begaafde leerlingen gaan door hun leer- en persoonlijkheidskenmerken anders om met het leerstofaanbod. Daarnaast vraagt het leerstofaanbod uit deze methodes onvoldoende van het creatieve vermogen van (hoog)begaafde leerlingen. Uitdaging is dus voor (hoog)begaafde leerlingen niet een luxe, maar een noodzaak.

Om de motivatie van leerlingen te bevorderen moet er worden voldaan aan drie psychologische basisbehoeften: relatie, competentie en autonomie. Door te voldoen aan deze drie basisbehoeften ontstaat er welbevinden, intrinsieke motivatie, inzet en zin in leren. Dit geldt voor alle leerlingen. Echter bij (hoog)begaafde leerlingen is de behoefte aan relatie en autonomie groter dan bij andere leerlingen. Een aandachtspunt hierbij is dat indien de autonomie van de (hoog)begaafde leerlingen wordt gestimuleerd door (hoog)begaafde leerlingen verrijkend materiaal aan te bieden, er wel een academische uitdaging wordt geboden, maar het versterkt niet de relatie met klasgenoten. In plaats daarvan vergroot het alleen maar de autonomie van de (hoog)begaafde leerling en isoleert deze leerling meer van de groep. Er dient dus balans te zijn tussen de drie basisbehoeften. **Uitdaging** en **motivatie** zijn voor de school dus kernbegrippen als het gaat om onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen.

Doelgroep

Op de OBS Prins Claus wordt niet alleen gekeken naar het IQ van een leerling als het gaat om leerlingen die behoefte hebben aan meer uitdaging. Ook persoonskenmerken van een leerling zoals motivatie, doorzettingsvermogen en creativiteit zijn belangrijk, evenals hoge scores op één of meerdere gebieden. Een leerling moet meerdere van bovenstaande aspecten laten zien om tot de doelgroep van dit protocol te behoren.

Signaleren

Een betrouwbare signalering van (hoog)begaafde leerlingen is belangrijk. Voor de begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen is het noodzakelijk om te weten wat de leerling nodig heeft om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Hoe eerder de onderwijsbehoeften duidelijk zijn, des te groter is de kans dat een (hoog)begaafde leerling zich ontwikkelt tot een goed functionerende leerling die zich in de toekomst ook goed blijft ontwikkelen. Signaleren is dus geen doel op zich, maar een hulpmiddel om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoefte van de (hoog)begaafde leerling.

Om te signaleren of een leerling (hoog)begaafd is, maakt de school gebruik van een aantal middelen:

1. De eerste belangrijke informatiebron zijn ouders. Ouders zijn vaak de eersten die (hoog)begaafdheid bij hun kind herkennen.
2. In bijlage I is een lijst opgenomen met kenmerken van (hoog)begaafde leerlingen. Het gaat hier om leereigenschappen en persoonlijkheidskenmerken. Hierbij geldt dat het herkennen van slechts één of twee concrete kenmerken niet een betrouwbare vorm van signalering is van begaafdheid.
3. Een signaleringsinstrument voor begaafdheid *(nog nader uit te zoeken)*
4. Een IQ test door een externe expert. Een IQ-test is alleen nodig om bijvoorbeeld helderheid te krijgen over wat er precies met een leerling aan de hand is, of omdat de prestaties niet overeenkomen met het vermoeden van (hoog)begaafdheid.
5. Scores op toetsen.

Als er bij een leerling een vermoeden bestaat van (hoog)begaafdheid of er is zekerheid dat een leerling (hoog)begaafd is, kunnen de onderwijsbehoeften van de leerling in kaart worden gebracht. Een (hoog)begaafde leerling heeft namelijk andere onderwijsbehoeften dan de gemiddelde leerling.

Onderpresteerders

Uit de literatuur blijkt dat één van de meest voorkomende problemen bij (hoog)begaafde leerlingen onderpresteren is. Gebrek aan uitdaging is de meeste voorkomende oorzaak van verveling in de klas. Dit leidt tot onderpresteren. Deze leerlingen zullen niet opvallen door hoge scores op toetsen. Het is daarom essentieel dat de leerkrachten bij het signaleren van (hoog)begaafde leerlingen met name gebruik maken van de ouders als bron en de lijst van kenmerken uit bijlage I. Op deze wijze kunnen ook onderpresteerders gesignaleerd worden.

Onderwijsbehoeften

Er zijn verschillende manieren om goed onderwijs te bieden aan (hoog)begaafde leerlingen. Dit vraagt om een aanpassing van het curriculum; een aangepast onderwijsaanbod en aangepaste instructie. Het aanbieden van verrijkingsstof is één van de mogelijkheden. Verrijkingsstof gaat om het aanbieden van stof dat breder en dieper gaat dan het gewone curriculum. Andere aanpassingen in het onderwijsaanbod

behalve verrijkingstof zijn compacten en versnellen. Compacten is de lesstof terugbrengen qua hoeveelheid, zodat de leerling minder doet in minder tijd en zo tijd overhoudt voor verrijkingstof. Versnellen houdt in dat een leerling sneller doorgaat naar een volgende groep. Dit kan tijdens een schooljaar of een leerling kan een groep overslaan. Versnellen is een goede oplossing om er voor zorg te dragen dat (hoog)begaafde leerlingen hun potentieel benutten. De beslissing tot versnellen moet echter wel goed doordacht worden genomen. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar cognitieve kenmerken van een leerling, maar ook naar de sociaal-emotionele ontwikkeling. Op de OBS Prins Claus wordt gebruik gemaakt van een combinatie van verrijking en compacten. In uitzonderlijke gevallen laat de school een leerling versnelt doorgaan naar een volgende groep.

Begeleiding

De begeleiding van (hoog)begaafde leerlingen vraagt veel van een leerkracht. Dat komt door de aard, de omvang en de intensiteit van de interventies die nodig zijn om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van (hoog)begaafde leerlingen. Daarom heeft de OBS Prins Claus ervoor gekozen een plusklas in te zetten. De begeleider van de plusklas is verantwoordelijk voor het samenstellen van het onderwijsaanbod. Hierbij is het essentieel dat (hoog)begaafde leerlingen een doorgaande leerlijn ervaren. Dit kan gerealiseerd worden door het aangeboden onderwijs aan de (hoog)begaafde leerling vast te leggen. Dit aanbod van onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen wordt in samenspraak met de leerling opgesteld. Echter de primaire zorg en begeleiding blijft altijd bij de eigen groepsleerkracht liggen. De groepsleerkracht en de plusklasleerkracht hebben daarom regelmatig overleg.

Plusklas

De leerlingen die in aanmerking komen voor de plusklas zijn leerlingen die voldoen aan meerdere kenmerken die genoemd zijn in bijlage I en die op één of meerdere vakgebieden hoge scores halen. De groepsleerkracht bepaalt welke leerlingen dit zijn. Deze leerlingen komen één maal per week samen om onder begeleiding van de plusklasleerkracht te werken aan verrijkende opdrachten. De leerlingen kunnen vervolgens in de eigen groep verder werken aan deze opdrachten in de tijd die ze over hebben, omdat de reguliere stof voor hen gecompact wordt. De opdrachten die worden aangeboden in de plusklas zijn gebaseerd op het Triarchische model van Robert Sternberg. Het gaat hier om 3 factoren: analytisch, creatief en praktisch. Er kan dus een creatieve opdracht worden aangeboden, waarbij de praktische en analytische vaardigheden worden geoefend. Voor het formuleren van doelen bij de verrijkingsopdrachten wordt gebruik gemaakt van de taxonomie van Bloom (bijlage II). Door bij het ontwikkelen van lessen of projecten vragen en opdrachten op te nemen die een beroep doen op 'het hogere orde denken' wordt voldaan aan de criteria voor een goede verrijkende opdracht.

Praktische informatie

- De plusklas is één keer per week.
- De plusklas duurt 45 minuten.
- Er zijn twee plusklasgroepen: groep 3-4-5 en groep 6-7-8
- De plusklas vindt plaats gedurende het tweede blok van de dag (10.30 – 12.00).
- Gedurende het jaar wordt er aan verschillende vakgebieden gewerkt.
- Per vakgebied wordt een periode tussen twee vakanties gebruikt.
- De begeleider van de plusklas helpt mee om naast de opdrachten van de plusklas het onderwijsaanbod in de klas op te stellen voor (hoog)begaafde leerlingen.
- De groepsleerkracht is verantwoordelijk voor het vastleggen van het gegeven onderwijsaanbod.
- Gedurende het schooljaar kan een leerling worden toegevoegd of weggehaald uit de plusklasgroep. Dit gebeurt altijd in samenspraak met leerling, ouders, begeleider plusklas en groepsleerkracht.

Bijlage I – Kenmerken hoogbegaafdheid

Een selectie van kenmerken van hoogbegaafde kinderen (van Gerven, 2009; Brouwer & Ahlers, 2011; Drent & van Gerven, 2004):

- snel van begrip
- in staat om grote denk- en leerstappen te maken
- in staat verworven kennis goed toe te passen
- beschikt over een groot probleemoplossend vermogen
- beschikt over een groot analyserend vermogen
- beschikt over een goed geheugen
- toont een brede algemene interesse en kennis
- vraagt door
- scherp waarnemingsvermogen
- verbaal vaardiger dan leeftijdsgenoten
- origineel gevoel voor humor
- creatief denkvermogen
- denkt buiten de reguliere kaders
- wekt de indruk geestelijk vroegrijp te zijn
- zoekt uitdagingen
- toont groot doorzettingsvermogen bij uitdaging
- sterk concentratievermogen indien activiteit aansluit bij interessegebieden
- perfectionistisch ingesteld
- in staat tot zelfreflectie
- grote behoefte aan autonomie
- accepteert regels en tradities niet klakkeloos, maar bevraagt deze
- zoekt ontwikkelingsgelijken in oudere kinderen

Bijlage II – Taxonomie van Bloom

Bloom's Taxonomie

